

Asia: VN/15985/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoja yhdenvertaisuuslain muutoksista koskien varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuuden edistämisvelvoitetta. Suomen Ekumeeninen Neuvosto (SEN) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnokseen.

Suomen Ekumeeninen Neuvosto on maassamme toimivien kirkkojen, kristillisten yhteisöjen ja seurakuntien yhteistyöjärjestö. SEN on sekä keskustelufoorumi, toimeenpaneva järjestö että asiantuntijaelin.

Suomen Ekumeeninen Neuvosto vastustaa kaavailtua yhdenvertaisuuslain muutosta. Tällä hetkellä voimassa olevassa yhdenvertaisuuslain 6 a §:ssä todetaan, että varhaiskasvatuksessa tulee edistää yhdenvertaisuutta tekemällä yhdenvertaisuussuunnitelma. Hallitus esittää, ettei varhaiskasvatuksessa enää velvoiteta tekemään toimipaikkakohtaista yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Esitetty lakimuutos huonontaisi merkittävästi yhdenvertaisuuden edistämistä suomalaisessa yhteiskunnassa, jossa SEN:n jäsenkirkot ja kristilliset yhteisöt toimivat ja ovat osallisina.

Yhdenvertaisuussuunnitelman tekeminen yhteisössä on itsessään prosessi, joka edistää näitä tavoitteita. Yhdenvertaisuussuunnitelman tekeminen osallistaa ja sitouttaa yhteisön jäsenet yhteisiin tavoitteisiin. Samalla paikallisesti toteutetussa prosessissa on opetuksellinen ulottuvuus, joka voi parantaa yhteisöjen jäsenten ymmärrystä yhdenvertaisuuden edistämisen merkittävyydestä.

Suomen Ekumeeninen Neuvosto on myös rohkaissut omia jäsenyhteisöjään tekemään yhdenvertaisuussuunnitelmia, joissa huomioidaan kehitystarpeet paikallisessa yhteisössä. Näkemyksemme mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman yhdessä työstäminen on

olennaisen tärkeä osa syrjimättömyyden edistämässä ja se sitouttaa yhteisön edistämään yhdenvertaisuutta. Tällaisen suunnitelman yhdessä työstäminen ennaltaehkäisee myös aktiivisesti monenlaista syrjintää, esimerkiksi rasismia. Ennaltaehkäisyn merkittävyyttä ei tule aliarvioida. Yhdenvertaisuussuunnitelmia laadittaessa tulee huomioida ja kuulla jokaisen toimipisteen erityisistä tarpeista yhdenvertaisuuden edistämisen suhteen.

Suomen Ekumeeninen Neuvosto pyytää kiinnittämään huomiota Mannerheimin Lastensuojeluliiton erinomaiseen ja kattavaan lausuntoon ja siinä nostettuun huoleen lasten oikeuksien toteutumisen heikkenemisestä, mikäli yhdenvertaisuuslain muutos hyväksytään.

Kuten lukuisat muut lausunnon antajat, myös Suomen Ekumeeninen Neuvosto kantaa huolta lain valmisteluprosessista, sillä tärkeän varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuuden edistämisvelvollisuutta koskevan hallituksen esityksen kohdalla poiketaan lausuntokierroksen ohjeellisesta pituudesta kahdella viikolla ja lausuntokierros on ajoitettu yleiseen lomakauteen.

Yhdenvertaisuuden edistäminen on laissa (540/2018) varhaiskasvatukselle asetettu tavoite. Yhdenvertaisuus sisältyy myös valtakunnallisiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2022).

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa (28:2023). Yksi arvion perusteella tehdyistä suosituksista liittyy Suomen Ekumeenisen Neuvoston tärkeänä pitämään katsomukselliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen sekä tavoitteelliseen katsomuskasvatukseen:

”Katsomuksellinen ja kulttuurinen moninaisuus tulee tunnistaa ja katsomuskasvatusta toteuttaa tavoitteellisesti. Arvioinnin perusteella katsomuskasvatuksen toteuttaminen lapsiryhmissä koettiin haastavaksi. Varhaiskasvatuksen henkilöstöä tulee kannustaa aiempaa vahvemmin katsomuskasvatuksen toteuttamiseen.”

Katsomuskasvatus edistää suvaitsevaisuutta, dialogia ja yhdenvertaisuutta. Sen voidaan nähdä tukevan myös yhteisöllisyyttä ja näin ehkäisevän ulkopuolisuutta, syrjintää ja rasismia. Nämä tavoitteet on kirjattu Suomea velvoittaviin ihmisoikeussopimuksiin, kuten Lapsen oikeuksien sopimukseen.

Suomen Ekumeeninen Neuvosto yhtyy Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausuntoon erityisesti näissä kohdissa Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnosta:

Varhaiskasvatuksen suunnitteluvaihteen siirtäminen toimipaikoilta järjestäjätasolle luo eron varhaiskasvatuksen ja muun koulutuksen välille, kun koulutuksen yhdenvertaisuussuunnittelu pysyy oppilaitostasolla. Kun tasa-arvosuunnittelu kuitenkin säilyy toimipaikkatasolla, syntyy varhaiskasvatukseen myös ero eri lainsäädäntöjen ja eri syrjäntäperusteisiin liittyvien suunnitelmien välille. Erot suunnitteluvaihteessa koulutuksen eri tasoilla ja eri syrjäntäperusteilla aiheuttaa sekaannusta koulutuksen kentällä. Erot ja epäjohtonmukaisuudet hankaloittavat myös yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelun tilan seuranta ja valvontaa.

Hallituksen esitys yhdenvertaisuuslain muuttamiseksi niin, että yhdenvertaisuussuunnitteluvaihte siirrettäisiin toimipaikkatasolta varhaiskasvatuksen järjestäjän tai palvelun tuottajan tasolle ei edistä yhdenvertaisuuden toteutumista, vaan pikemmin altistaa lapsia syrjinnälle. Esitys luonnos on perustuslain ja yhdenvertaisuuslain tavoitteiden, hallitusohjelman, kansallisen lapsistrategian sekä hallituksen rasmin vastaisen toimintaohjelman vastainen. Esitetty muutos ei myöskään tuo säästöjä valtiontalouteen. Näillä perusteilla yhdenvertaisuusvaltuutettu vastustaa esitettyä muutosta yhdenvertaisuuslakiin.

Olemassa olevan tutkimustiedon perusteella aiemmalle lakimuutokselle on ollut todellinen tarve, eikä edellisen lakimuutoksen vaikutuksia ole vielä voitu arvioida. Suomen Ekumeeninen Neuvosto kokee huolestuttavana, että mahdollisesti toimiva työväline tietoisuuden ja ymmärryksen lisäämiseksi yhdenvertaisuudesta hylätään vailla todennettua kokemusta sen toimivuudesta.

Helsingissä 6.8.2024

Suomen Ekumeeninen Neuvosto ry

Mayvor Wärn-Rancken, pääsihteeri (met.)

Kasvatusasioiden jaosto

Raili Keränen-Pantsu. puheenjohtaja (lut.)

Antti Räsänen, varapuheenjohtaja (ort.)

Yhdenvertaisuusjaosto

Saija Kainulainen, puheenjohtaja (angl.)

Lähteet:

Lähde: Kannel, L., Kuusiholma-Linnamäki, J., Harju-Luukkainen, H., Heiskanen, N., Kulmala, V. & Kuusisto, A. 2023. Paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi. Julkaisut 28/2023.
<https://www.karvi.fi/fi/julkaisut/paikallisten-varhaiskasvatussuunnitelmien-toteutuminen-paivakodeissa-ja-perhepaivahoidossa>

Suomalainen Tarja
Suomen Ekumeeninen Neuvosto